

HVALA ŽENE. (ZBRALA ANICA LEBAR).

Dobra, prijazna žena širi solnčno svetlobo in s svojim nasmehom osrečuje neštete ves ljubi dan. Ta sijaj in žarka toplota razsvetljuje in ogreva ledeni svet. Zdi se mi kakor luč izza dni stvarjenja, ki je ostala na človeškem obrazu. *Vischer.*

Kraljestvo žene — in ne najdeš lepšega — je v čuvstvu. Njen najboljši del — in nimaš odličnejšega — je srce. Njen vpliv — in ni ga močnejšega — je ta, ki prihaja preko ljubezni. *Louis Blanc.*

Dobra mati, ki uči svoje otroke, mi je na božjem svetu najlepša lepota. *Pestalozzi.*

Čednost v srcu, skrivnost v vnanjosti, dobrotu na ustih, delo v rokah — to so odličnosti žene. *Kitajski pregovor.*

◆◆◆◆◆

ZGODBA O OTROKU, KI JE ISKAL SOLNCA SVOJI DUŠI. SIMONA.

Skrita v temni kotlini je ležala samotna koč. Nikdar ni posijalo nanjo jutranje ali večerno solnce. Ponoči in podnevi so jo objemale sence. Le ob poldnevih vročega poletja je za uro razgnalo solnce temni mrak.

Mrak je kraljeval v globeli, teman in žalosten, da se je užalostilo srce popotniku, ki je zašel v globel . . .

In ljudje, ki so živeli v koči, so bili temni, mrki; tudi v njih srca ni posijalo nikdar solnce. Trdo jim je bilo življenje, težka borba za obstanek. S silo so morali izžemati življenje pusti zemlji, da jim je dajala bornega sadu. Toda živeli so rod za rodom isto življenje. Nihče ni kdaj pomislil, da bi šel v svet, kjer sije solnce morda tudi zjutraj in zvečer.

Ali nekoč se je rodilo v koči dete, ki ni bilo ustvarjeno za sence, za noč . . . Sveti večer je bil takrat, ves bel in snežen. Ko je dete prvič zajokalo, je zdrnil z zvezdnatega neba svetel utrinek in izginil v vsemirju.

Otrok je počasi rasel in se razvijal. Ko sta mu bili dve leti, ni še shodil. Tudi govoril ni. Plazil se je okoli koč med kamenjem, ki so ga bili nanесли nalivi v globel. Veselil se je drobnih marjetic, ki so rastle nebogljene v travi, igral se je v pesku in čakal, da pride poldan s solncem.

Doma se niso brigali zanj. Le včasih se je prikradla skrb do matere, očeta: „Kaj bo z otrokom?“ Toda pustili so ga, da je sanjaril in čakal podnevi solnca in zvečer prvih zvezd.

Ko je imel otrok tri leta, je shodil, izpregovoril . . .

Ko mu je bilo pet let, je vprašal mater, kam gre solnce, ko zajde za smreke nad globeljo . . .

Ko mu je bilo osem let, je prvič zapustil globel, in ko mu jih je bilo štirinajst, je šel za vedno iz globeli mrkih senc . . .

„Solnce, gospod in kralj! Ti večna luč, ti vir sreče, blagostanja! Blaženi oni, ki jim siješ in jim delaš dneve svetle in tople. Blagor jim, ker ne poznajo mrzlih senc . . .“

„O solnce, čisto, svetlo, varalo si me! Videl sem jih: Bele hišice, ki so se kopale v tvojih žarkih; videl sem polja, vsa zlata od tvojih pramenov; videl sem gozde, posejane s tvojo lučjo; videl sem rože z zlatimi nimbi tvojih žarkov; videl sem tvoj sij na licu človekovem — v srcu njegovem te nisem našel, o solnce!“

„In ko sem šel v svojo dušo, te tudi tam ni bilo . . .“

Otrok je iskal dolgo dolgo in je postal starec. Truden od blodenj in vednega padanja je obstal. In po dolgih letih je šel prvikrat iskat miru, oddiha . . .

Mrak je bil, ko je stopal po molčečih ulicah v svetišče. Sveti večer je kraljeval povsod.

Dospel je starec — otrok in ko je stal pred večno lučjo, ga je objel mrak. Toda ni bil mrak iz globeli mrzlih senc, bil je topel mrak miru.

„Čemu mi je bilo življenje?“ In spomnil se je, da je vse življenje iskal solnca. Zaman vse življenje . . .

Starec se je zdrznil in dvignil pogled. Uzrl je večno luč, oltar v rožnem soju njene svetlobe.

Tedaj je zapelo — nekje daleč v njem . . .

VZGOJA SRCA.

ANICA LEBARJEVA.

3 akoni skladnosti ne veljajo le za kraljestvo glasbe nego vladajo tudi v vsaki drugi umetnosti in tudi v največji umetnosti: v človeškem življenju. V vsem božjem stvarstvu nosijo celotno mogočno stavbo od najmanjšega do največjega; vladajo v kraljestvu atomov prav tako kakor v neizmernih svetovih. Vsak listič na drevesu, vsaka cvetka, vsa lepota pokrajine, vse kaže skladnost barv in oblik, veliko skladnost in soglasje zakonov, ki se v njih izraža veliki večni stavbenik. Harmonija se glasi iz divjih spevov vetrov in viharjev, iz žuborečih potočkov, iz šumenja morja. Naše uho se mora le privaditi, da jo sliši.

Harmonično ustvarjen je tudi človek, ustvarjen zato, da živi v harmoniji s seboj in svojo okolico. Toda človeška krivda je zanesla v svet množino disharmonij, katere razdirajo in rušijo naravno harmonijo v veseljstvu.

Ta nemir nas razdvaja v notranjosti in zunanosti, da že prav težko pridemo v sklad s seboj in svetom. Pa vendar še srečamo tu pa tam človeka, ki se mu je posrečila velika umetnost, da je postal harmonična osebnost v čistem soglasju

s seboj, s človeštvom in z Bogom. Kako blagodejno vpliva na nas! Nehote čutimo v sebi željo, da mu postanemo enaki. In ta želja je prvi korak k naši samovzgoji, k vzgoji našega srca, naše notranjosti, kar je naša nujna potreba in zato naša dolžnost.

Pri taki osebnosti je vse v čudovitem soglasju: vsi posamezni deli njenega bivanja se združujejo v harmonično celoto, da vrši vsak del svoje delo v službi celote. Tu čutimo prav posebno moč duševnosti, ki vodi in vzdržuje to harmonijo: omiljuje nasprotstva značaja, da se izpopolnjujejo med seboj. Iz tega pa izvira prav živahno življenje in delovanje, ki ga opazujemo pri vzgoji srca; kajti ne v miru in tihoti, nego v življenski borbi se tvorijo značaji.

Vzgoja srca je zato najlepše človeško delo in neguje najplemenitejše lastnosti. Čistost srca ožarja človeka s trajno lepoto, ki daleč presega zunanji okras. Poštenje in blagost, ljubezen brez hinavščine, prosta vsake trdote in mrzlobe, so čast, ponos in dostojanstvo človeka, a so obenem tudi izvor vseh drugih čednosti in začetek prave sreče.

Odkritost in resničnost v vsej osebnosti je prvi pogoj srčne vzgoje, naravno in neprisiljeno obnašanje — njen izraz.

Ničesar delati površno, nego vse točno pregledati, do dna razmisliti in pravilno preceniti — to njena zahteva.

Pač more človek brez srčne vzgoje za kratko dobo blesteti s svojimi zgolj vnanjimi vrlinami, vendar pravega poznavalca ne more varati; kajti kaj kmalu pokaže vse zunanje obnašanje, da manjka notranje vrednote. Vnanja milina, lepo vedenje in olikanost morajo prihajati iz duše, biti morajo zrcalo notranje plemenitosti.

Zmislj za dobro, nežno, pravo, se ne sme nikoli izgubiti iz splošnega načrta. Nežno čuvstvo, čistost občutka, mišljenja, govorjenja in delovanja, te temelje vsake, zlasti ženske duševnosti, je treba gojiti prav posebno in jih, ako se ne razvijajo iz kateregakoli vzroka, buditi z vsemi sredstvi. Tudi mislim je treba nadvlade, kajti ne samo bati se krivice v dejanju, ampak niti ne ene zle ali nelepe misli v srce — to je začetek srčne vzgoje.

Prava sreča pride zopet med ljudi, ako ji zvesta ljubezen pripravi pot, ako resnica in pravica postavita močne ograje hudemu, ako pogum in vnema pospešita dobro, ako živa vera v Boga vodi človeka, ako trdno upanje v božjo previdnost pričakuje od prihodnosti to, kar je po božji volji zanj najbolje.

Vse to delo pa pričakuje in zahteva srčna vzgoja naših mladenk.

Ni to delo enega dneva, niti enega leta; vse življenje moramo porabiti za to. Saj ob koncu tih delnih ciljev stoji naš večni cilj.

OGNJENA ARMADA.

ZA AKADEMIJO V KAMNIKU 2. II. 1922. — SL. SAVINŠEK.

V veselju nocoj nam srca gorijo,
v ponosu nocoj nam duše žarijo.

Vesoljna cerkev je danes luči prižgala,
nanovo nam srca in duše razžgala,
in vsem pokazala
v novi luči naš cij in pota naša,

težave in delo, bridkost
in veselje in vélike maše sladkost:
da vsak — kot svečka sebe v gorenju žrtvuje —
vse delo, življenje, vse svoje žrtvuje,
da naši možje ostanejo zvesti Resnici Večni,
da naši fantje valove življenja brodijo srečni,
da malim bo materni nauk beseda sveta,
da čvrst in močan bo naš rod, krepostna dekleta,
ves narod slovenski ognjena armada goreča
in pot njegova v večnem žaru blesteča.

Po nas zdaj kladíva pojo!
Pojo neusmiljeno pesem pod trdo pestjo,
pojo maščevalni spev pod težko roko!

A trdna so naša srca in duše kot jeklo!
Naj vrže vse svoje moči iz sebe peklo,
naj pada težko kladívo in bije,
naj svojo jakost v najvišji meri razkrije:

Od nas pridušeni klici hite,
od nas le iskre žareče lete
in vžigajo nove plamene krog sebe.

Naših krikov nikdar ne vduše,
nikoli ne naših sveč pogase,
le vedno in vedno nove gorijo,
le večji, silnejši plameni žarijo,
v ognjeno se družijo silno armado!

Sestre! En plamen ognjene armade smo me nocoj,
en plamen mogočne armade ste z nami vi vsi nocoj,
V plamenu gorijo nam duše na boj —
za zmago — ognjene armade — !

.....

IZ NOVE UMETNOSTI.

DORA PEGAM.

Uvod.

3a vsemi našimi cerkvami in cerkvicami in živo pobarvanimi okni in obledelimi poslikanimi stenami je — duša. Iz njene miselnosti, iz njenega hotenja in njenega najglobjega življenja so se porajala ta dela kot velika znamenja, kot beseda, ki jo je za stoletji izgovoril človek o svojem lastnem življenju. In ta duša: že leži za časom mirna, ustavljena v toku, ki jo je nekoč razgibaval — zastrto sklonjena nad svojo večnost . . . Le posamezni izmed današnjih ljudi jo morejo podoživeti, če razgrnejo v sebi celotno življenje dotične dobe, kot izdih duše, ki je v njej živela. Od množice so jo odmaknila stoletja, ki so porajala vedno novih ljudi in spreminjala in usmerjala tok hotenja.

In ko gledamo slike preteklih časov, se nam zdi, kot da je umirala ta duša v telesih, težko sključenih od lastne teže in notranjega trpljenja, v katerih ni zavrela mladost nikdar, v telesih, ki so bila tako tesnobno stara, izsušena, da se

v njih življenje nikdar ni moglo razbohotiti v prostornejšo radost. Zdi se nam, da ta telesa niso nikdar govorila; ugreznjena v čuden molk so stala uvrščena v dolgo okamenelo uro: nad njimi se ni rahlo izmenjeval čas, ni se razcvital v tihotne polmrakovne sanje, kakršna nam morejo sprožiti n. pr. novejše umetnine.

In se nam zdi, ko gledamo stare slike in freske*) v naših cerkvah in samostanih, da s temi ljudmi ne bi znali več govoriti, da k temu Kristusu ne bi mogli dvigniti rok, da se tej Madoni ne bi mogli nasmehljati . . . Grdi so, spačeni, sami pohabljeni, nenaturni ljudje . . . (Taka se zde zlasti dela starokrščanska in gotska).

In zlasti dekletce, ki sanja o polnih rožnih obrazih in rahlo zasanjanih očeh in angeljih s sladkimi lički in mehko razčesanimi lasmi, bo ogorčeno drzno kritiziralo stare umetnike. Saj v tistih, starih časih niti niso znali upodabljati pravih teles, ali vsaj navadnih obrazov, ko so od njih upodobljena telesa tako malo resnična, spačena, okorna, prelomljena, grda . . . Kako smo napredovali . . . !

In vendar trdijo umetnostni zgodovinarji (in strokovnjakom bomo zaupali), da so ta dela čudovite lepote in globoke notranje moči, da so ravnotako resnična in lepa kot katerakoli druga, da so pravtako nujen in zanje edino resničen, pravičen in možen izraz njihovega življenja. Ali imajo pa vendar prav oni, ki vidijo v stari umetnosti nezmožnost, neznanje, ki se bo še-le pozneje izpopolnilo in dovršilo, ali le propadanje neke prejšnje (antične — grške) zares velike dovršene umetnosti?

Napaka je v tem, da ne vidijo, kako živi vsaka doba svoje lastno življenje, ki se razlikuje od vseh drugih in je edino njeno. Zato ima tudi za lepoto lastne zakone, po katerih edino more uravnati umetniške tvorbe, ki so izraz vsega, kar duša misli, čuvstvuje, hoče, veruje.

Če so torej starokrščanske ali srednjeveške umetnine telesno nelepe, spačene, je to le dokaz, da tedanji umetnik ni hotel upodabljati zunanje narave (teles) — ne pa da je morda ni znal. (Ali ne zna že študentek narisati pravih obrazov — in bi mogli to zmožnost odrekati velikim mojstrom prejšnjih dob!) Izraziti je hotel le notranjost — dušo. Zato mu pa zunanja pravilnost ni mogla v ničemer služiti in je telesa vporabljal le v toliko in tako, da je mogel izraziti tisto življenje, ki mu je vrelo v duši.

Da ponovim: Poznati moramo dobo, da bomo doživeli umetnika. In če se rahlo dotaknem srednjega veka: Ves rod leži na kolenih — skrušen, plah — pred Bogom. Bog se ne išče — on je. Ravno začrtana pot kaže človeku v posmrtno življenje. — Zakoni ga ne bole, mirno, brez ugovora jih sprejme in izoblikuje v njihovem okviru svoje razmerje do Boga. Tako veruje, tako moli, tako živi — in tako udano dober, poln vere in zaupanja gleda Kristusa in Marijo. In tak slika svoje slike v cerkve in dvorane, jasno — v gledanju čiste resnice in jih hoče naslikati tako, da bo pokazal dušo, vso in prav tako, kakršna mu je v resnici.

Iz take perspektive šele bomo našli pot do umetnosti in umetnika.

S srednjeveško umetnostjo v marsičem je sorodna nova umetnost, ki so jo imenovali ekspresionizem*). Njena značilnost je, da hoče podati duševno vsebino upodobljenih predmetov, njih notranjo resničnost in življenje — v nasprotju s takozvanim realizmom v najširšem smislu, ki oblikuje zunanjo s čuti zaznavno naravo, (to, kar vidimo, slišimo i. t. d.).

Kaj je v duši, kar bi radi povedali? Kako se oglašča ta duša, ki je vsa zakrita s telesom? Kdaj jo slišimo, kako nam govori?

*) Slike — slikane na moker zid.

*) Lat. *exprimere* = iztisniti, izraziti.

Deklica je pripovedovala: Sedim v šoli. Ob oknu. Ozrla sem se v nebo — ravno je šla bela meglica mimo . . . Skoz okno je zapljusnil veter in se je dotaknil mojega obraza. Nalahno je zavonjal — kot da je šel nekje mimo vijolic . . .

V tistem hipu je v meni vstalo nekaj tako čudežno lepega, da sem se morala nasloniti na klop, da pritisnem tesneje k sebi prav na srce tisto čudežno, ki je tako sladko zadrželo v meni. In sem rekla: Ah, ne vem odkod, a tja bi šla . . . In bi bila naglas zajokala . . . To je bila duša.

In druga deklica je pripovedovala: Nekoč sem šla po cesti in nisem ničesar mislila. Naenkrat sem zazrla pred seboj dvoje malih umazanih nožic, ki so hipno švignile mimo mene. Pogledam: Otrok je capljajl čez cesto — in je imel raztrgano suknjico.

Tako prav globoko v srcu me je nekaj stisnilo. In mislila sem, da ga moram vzeti na roke in ga tiho nekam odnesti. In vse me je zbolelo v meni — a tako globoko lepo — da sem sklenila roki — kot za molitev: Otroka sem doživela.

Tudi to je bila duša

(Dalje sledi.)

○○○○○○

ZA KRUHOM.

POVEST. — POLJSKI SPISAL HENRIK SIENKIEWICZ.

I. Na oceanu. — Premišljanje. — Vihar. — Na cilju.

Ba prostranih valovih oceana se je zibala nemška ladja „Blücher“ in je plula iz Hamburga v New-York.

Štiri dni je že bila na potu, dva dni je imela za seboj zelene irlandske bregove in je plavala že na polnem morju. S krova je bilo videti, dokler je neslo oko, zgolj zeleno-sivo ravan, preorano z brazdami in razori, težko se zibajočo, tu in tam razpenjeno, v daljavi bolj in bolj temno, prelivajočo se z obzorjem, ki je bilo pokrito z belimi oblaki.

Blesk oblakov je tu in tam padal na vodno gladino in od teh bisernih tal so se razločno odbijali črni ladjini boki. Ladja, z rilcem obrnjena proti zapadu, se je zdaj težko vzpenjala visoko na valove, zdaj se pogrezala v globino kakor da bi tonila: izginila je spred oči, pa je zopet plavala na grebenu valov in se razgalila, da ji je bilo videti dno — a hitela je dalje in dalje. Val ji je drvel nasproti in ona valu — in razcepil se je na njenih prsih. Za njo se je vila kakor orjaška kača bela cesta spenjene vode; nekoliko morskih ptičev je poletavalo nad krmilom, prevračalo kozolce v zraku in kričalo kakor poljske čajke.

Veter je bil ugoden; ladja je rabila le polovico pare, namesto druge polovice je razpela jadra. Vreme se je obetalo vedno lepše. Tu in tam je bilo skozi razdrapane oblake videti kosove nebne modrine, ki so neprestano menjavali obliko. Od trenutka, ko je Blücher zapustil pristanišče v Hamburgu, je bil zrak vetroven, toda brez viharja. Veter je pihal proti zapadu in je od časa do časa prenehal — tedaj so jadra s pokom upadla, da so se pozneje zopet napela in vzbočila kot labodje prsi. Mornarji, oblečeni v volnene tesno se oprijomajoče jopiče, so vlekli za vrv spodnje jadenice velikega jambora in med turobnim vzklikanjem: „Ho-ho-o!“ — so se sklanjali in vstajali po taktu pesmi. Njihovo vzklikanje se je mešalo s švistom piščalk in hropečim oddihavanjem dimnika, ki je bruhal pretrgane kopicke kot saje črnega dima.

Ugodno vreme je privabilo potnike, da so se trumoma vsipali na krov. Na temenu ladje je bilo videti črne paletote in klobuke potnikov iz prvega razreda;

v ospredju se je pestro drenjala raznobarna množica emigrantov, ki so potovali pod krovom. Nekateri so sedeli na klopih s kratkimi pipami v ustih, drugi so polegali po tleh, tretji se naslanjali na ograjo in strmeli v vodo pod seboj.

Bilo je tudi nekaj žensk z otroci v naročju in s pločevinasto posodo privezано ob pas. Skupina mladih ljudi se je sprehajala navzdolž od rilca ladje do mostu; težko so lovili ravnotežje in se vsak trenutek opotekali; peli so: „Was ist das deutsche Vaterland“ in morda premišljevali, da tega „Vaterlanda“ ne bodo nikoli več videli, ali kljub temu jim veselje ni izginilo z obrazov.

Med vsemi temi ljudmi je bila najžalostnejša in kakor odtrgana od ostalih dvojica — star mož in mlada deklica. Obema je bil nemški jezik neumljiv in sta bila sredi med tuji popolnoma osamljena. Kdo sta bila, bi vsakdo med nami takoj pogodil — poljska kmeta.

Kmetu je bilo ime Lovrenc Toporek, deklica, Maruška, je bila njegova hči. Potovala sta v Ameriko in šele pred nekaj trenutki sta se prvič upala na krov. Z njunih obrazov, od boleznih shujšanih, se je odbijala obenem bojazen in začudenje. Z zbeganimi očmi sta se ozirala po sopotnikih, po mornarjih, po ladji, po orjaško hropečem dimniku in po groznih morskih valovih, ki so brizgali sršče pene prav na rob ladje.

Nič nista govorila, ker se nista upala. Lovrenc se je z eno roko držal ograje, z drugo je tiščal rogato kapo, da mu je ne odnese veter. Maruša pa se je oklepala ateja in kadar se je ladja močneje nagnila, se je tesneje privila k njemu in pridrušeno viknila od strahu. Čez nekaj časa je stari pretrgal molk.

„Maruška!“

„Kaj je?“

„Ali vidiš?“

„Vidim.“

„In se čудиš?“

„Čudim se.“

Toda bolj se je še bala nego čudila. Prav tako stari Toporek. Sreča zanju, da se je valovje poleglo in se ustavil veter. Skozi oblake je prodrlo solnce. Ko sta zagledala „solnčece ljubljeno“, jima je bilo lažje pri srcu, ker sta pomislila, da je to „prav tisto kot v Lipincih“. Kakor jima je tudi bilo vse novo in neznano — ta solnčna obla, bleščeča, čeprav spremenjena, se jima je zdela kot davna znanka in zaščitnica.

Med tem se je morje bolj in bolj pomirjalo; kmalu so jadra upadla, z visokega mostu se je razlegla kapitanova piščalka in mornarji so zagomazeli, da jih povežejo. Pogled na te ljudi, ki so viseli kakor v zraku nad brezdnom, je zopet izsilil občudovanje Lovrenca in Maruške.

„Naši dečaki bi ne znali tako“, je rekel stari.

„Če so Nemci doplezali, bi tudi Jasko doplezal“, je odvrnila Maruška.

„Kateri Jasko? Sobkov?“

„Kaj Sobkov! Mislim Smolaka, konjarja.“

„Tisti je korenjak, toda ti si ga izbij iz glave. Ni mu do tebe in ne tebi do njega. Ti potuješ, da postaneš gospa, on pa ostane konjar kot je bil.“

„Selišče ima.“

„Ima, toda v Lipincih.“

Maruša ni odvrnila ničesar, pomislila je samo na tihem, kar je komu namenjeno, mu ne odide, in je koprneča zavzdihnila.

Med tem so bila jadra že sneta, namesto tega je začela voda tako silno kipeči, da se je vsa ladja tresla od tega razgibanja. Toda kolebanje je popolnoma prenehalo. V daljavi se je zdela voda že čisto gladka in višnjeva. Zmerom nove

postave so prihajale izpod krova: delavci, nemški kmetje, poulični postopači iz raznih obmorskih mest, ki so potovali v Ameriko iskat sreče, ne dela; drenj je zavladal na krovu. Lovrenc in Maruška sta se usedla na svitek vrvi prav v kotu ob rilcu, da bi nikomur ne padla v oči.

„Atek, ali bova še dolgo potovala po vodi?“ je vprašala Maruška.

„Kaj jaz vem! Kogar vprašaš, ti ne odgovori po katoliško“.

„Toda kako se bova v Ameriki razgovarjala?“

„Ali niso pravili, da je tam množica našega naroda?“

„Atek!“

„Kaj?“

„Občudovati ali ne občudovati, toda vedno je bilo lepše v Lipincah“.

„Ne govoriči praznih reči!“

Čez čas je pa Lovrenc dodal kot bi govoril sam sebi:

„Božja volja . . .“

Deklci so se v očeh nabrale solze in oba sta začela razmišljati o Lipincah. Lovrenc Toporek je obnavljal v spominu, čemu potuje v Ameriko in kako je to prišlo, da potuje. Kako je prišlo?

No, pred pol letom v poletju so mu odgnali kravo iz detelje. Gospodar, ki jo je bil odgnal, je zahteval tri ruble za škodo. Lovrenc jih ni hotel dati. Šli so k sodišču. Zadeva se je zavlekla. Oškodovani gospodar ni zahteval več samo odškodnino za deteljo, temuč tudi za vzdrževanje krave. Tako so stroški od dne do dne rastle. Lovrenc se je upiral, ker so se mu smilili novci. Za proces je pa že nemalo izmetal. Vleklo se je in vleklo.

Končno je Lovrenc pravdo izgubil. Krava je bila že Bog zna čigava; ker pa ni imel, da bi plačal, so mu odgnali konja, njega samega so zaprli zavoljo upornosti. Toporek se je zvijal kot gad, zakaj ravno je bil čas žetve, torej so bile roke in vprega potrebne za delo. Zakasnil se je z vožnjo, nato je začelo deževati. Žito mu je ozelenelo v snopih in pomislil je, da bo vsled edine škode v detelji vsa njegova siročina šla k vragu, da je že zabil toliko denarja, del imovine, pridelek celega leta — in da bosta najbrž ob navini grizla zemljo oba z deklcem, ali pa pojdetta od hiše do hiše za kruhom.

Ker je bil do tistih dob dosti trden kmet in se mu je dobro godilo, se ga je polastil strašen obup in je začel piti. V krčmi se je seznanil z Nemcem, ki se je po vaseh na videz zavoljo lanu dogovarjal, toda dejansko ljudi zavajal na morje. Nемеc mu je pripovedoval čuda o Ameriki. Zemlje mu je zastonj obetal toliko, kolikor je ni bilo v celih Lipincah, in sicer z gozdom in travniki — in kmetu se je seveda smejala oko. Verjel je in ni verjel, toda Nemcu je pomagal Žid najemnik in trdil, da tam oblast da vsakomur toliko zemlje, kolikor je vzame. Žid je vedel to od svojega nečaka. Nемеc je kazal novce, kakršnih ni videl kmet v svojem življenju.

Prigovarjala ste mu, dokler ga nista pregovorila. In čemu bi se upiral? Saj je za eno samo škodo toliko izmetal, da bi si mogel za to vzeti hlapca. Ali naj sili v propast? Ali naj vzame v roko beraško palico in poje pred cerkvijo: „Sveta Kraljica, nebeška Gospa?“ — Nič tega ne bo, je pomislil. Nemcu je vdaril v dlan, do sv. Mihela je prodal, vzel hčerko — no in sedaj plove v Ameriko.

Toda pot se mu ni tako lepo ravnala kot se je bil nadejal. V Hamburgu so jih močno odrli pri novcih. Na ladji sta potovala v skupnem prostoru pod krovom. Kolebanje ladje in neskončnost morja jih je iznenadilo. Nikdo ni mogel kmeta razumeti in kmet nikogar. Premetavali so ju kakor bago. Pehali kot kamen ob potu. Nemški tovariši so brili norce ž njim in z Maruško. Ko je prišel čas obeda, so se vsi drenjali s posodo okoli kuharja, ki je razdeljeval jedi, naša znanca

pa so pahnili prav na zadnji konec, da jima je bilo od lakote umreti. Žalostno, samotno, tuje sta se počutila na ladji. Razen božjega varstva nista imela čuvaja nad seboj. Pred deklico je delal vesel obraz, kapo si je pomaknil na stran, prigovarjal Maruški, naj občuduje vse okoli sebe, in sam je občudoval vse, toda zaupal ni ničemu. Včasih ga je obšla skrb, da ti „pagani“, kakor je nazival tovariše, oba vržejo v vodo, ali mu ukažejo, naj spremeni vero, ali mu dajo podpisati papir, morda celo dolžno pismo . . .

In parnik sam, ki je drvel noč in dan po brezmejnem morju, se tresel, skakal, penil vodo, hropel kot zmaj, po noči pa vlekel za seboj snop ognjenih isker, se mu je zdel kot nekaka zakleta sila, vsa nečista. Otročje skrbi so mu stiskale srce, čeprav ni hotel priznati; zakaj ta poljski kmet, odtrgan od domačega gnezda, je bil zares navedno dete, prepuščeno volji božji. Poleg tega mu vse to, kar ga je obdajalo, kar je videl, ni moglo v glavo; zato ni bilo nič čudnega, da mu je sedečemu na svitku vrvi glava klonila pod brezmejno težko negotovostjo in skrbjo za bodočnost. Morski veter mu je igral v ušesih in ponavljal venomer: „Lipince, Lipince“. Včasih je zapiskal kot lipinske piščalke; solnce ga je spraševalo: „Kako se imaš, Lovrenc? Bilo sem v Lipincih“ — toda voda je kipela silneje in silneje, dimnik je hropel hitreje in hitreje, glasno kot zli duhovi, ki so ga vlekli dalje in — proč od Lipinc . . .

(Dalje sledi).

○○○○○○

ROMANCA.

ŠKENDER.

Trgala sta spominčice
Za Marijino znamenje.

„Srček, oči in šopek ta
tebi darujem, moja Gospa“.

Cvetke je nesla h kapelici,
dala jih božji Materi.

Slavko na trátini je ostal,
Jožici mali se smehljaj:

„Kje očesca so, kje srce,
Mamica božja dobro ve . . .“

○○○○○○

POUČEN IZPREHOD IZ VASI V VAS.

MALKA MARINKO.

Bilo je v nedeljo popoldne. Vsa narava je pela — praznična, lepa — odlična z najpestrejšim cvetjem. Vsaka bilka je šepetala svojo popevko, tudi gozdlič je gostolel, tiho, prav tiho, ves blažen in mil v svojem temnozelenem ogrinjalu. Tam za vasjo je donela ubrana deklinška pesem. Vesele so bile mladenke, vesele lepe nedelje, prostih uric — in kdo bi jim zabranil, kdo zameril, ako dajo duška notranji sreči z veselo praznično popevko.

Z veliko radostjo sem prisluškovala tem glasovom. Tudi v meni je pelo in nisem si mogla kaj — pridružila sem se jim in ž njimi zapela še vrsto pesmi.

Ko smo se napele in naveselile, jih povabim na izprehod. Radevolje so se odzvale. Danes sem imela ž njimi poseben namen. Cilj našemu izprehodu je bila eno uro oddaljena vas. Pot je mikavna, prijetna — tjakaj je rado zahajalo staro

in mlado — zakaj ne bi šle še me? Med potjo smo si vse ogledale, vse oklepale, kar nam je prišlo pred ukaželjno oko.

„Oj, kako je ta hiša lepa!“, zakliče Micika, kazaje na večje kmečko poslopje. „Meni je tako čudno všeč!“ — „Meni tudi, meni tudi“, je gostolelo vse vprek. „Tudi meni je zelo pogodu“, jim pritrdim jaz. „Rada bi pa izvedela od vas, deklice, kaj je na tej hiši tako mikavnega — zakaj nam vsem tako močno ugaja.“

„Hiša je snažno pobeljena, niti enega madeža ni na stenah. Okna so lepo zeleno pobarvana, prijazno gledajo v svet, kakor oči se mi zde te linice, ki oživljajo ves domek“, tako mi je prav pametno in pravilno modrovala deklica, ki je hotela vedno prva z besedo na dan.

„Takah nageljnov pa že dolgo nisem videla“, nas opozori vrtnarjeva Anica. „Še pri nas ne vzgojimo lepših. Pa koliko cvetov visi po steni, prav gotovo jih je sto!“ Nekatero so bile pri volji, da bi jih šteje, jaz pa sem prerjela, da jih je ravno sto, nič manj in nič več, in prenehale smo z računanjem. Dehteli so pa tako, da smo glasno vsrkavale prijetni vonj. Kar nismo se ga mogle naužiti.

Na oknih je vse križem rdelo nežno cvetje v najpestrejših barvah. Od ljubke pelargonije do dehtečega rožmarina in roženkravta, od kodrolasega asparagosa do drobne vodene fuhsije, vse ti je bohotilo gori in doli po stenah ter lepšalo in krasilo praznično lice poslopja.

„Poglejte, deklice“, pripomnim, „kako snažno imajo pred hišo in okoli nje. Povsod je posut najdrobnejši pesek, nikjer nepotrebni, sitni koprivi in plevela, vsi koticiki so očiščeni in nasuti.“ Mala Rozika nam brž pove, da dekleta pri tej hiši vsako soboto okoli doma pometejo in pokopljejo travico, ako je sitna in sili med peskom na dan.

Pogledale smo na vogal hiše. Tam je stal ograjen vrtec. Hitro smo imele vse nos v njem. Koliko rož je vonjalo po gredah! Kar celo morje jih je bilo. Oči so nam obvisle na njih. „Jej, jej, kako so lepe!“, smo gostolele med seboj. Pa tudi druge zelenjadi je rastlo vse polno po gredah. Česar potrebuješ pri vsakdanjem gospodinjstvu, začimbe za juho, zelenjadne prikuhe, zdravilnih čajev — vse, vse si našla notri. Vsaka vrsta rastlinic je imela svojo gredo, svoj koticček. Vse je harmoniralo med seboj, vse je rastlo in cvetelo v najlepšem redu.

Tik ob vrtičku smo opazile vrtno utico. Preprosto je bila izdelana, trtica je ljubko oklepala vso stavbo, da ti je bila utica kakor ogromen šopek-skrbno izbranih zelenih listov. Skozi vhod si opazila preprosto mizico, pokrito z rdečim rožnatim prtom. Na sredi je seveda dehtel v vazi šopek cvetlic; brez teh sploh ni bilo nikjer.

Neka iznajdljivka med nami hitro krsti to praznično hišo za Rožni dom. Vsem je bilo to ime prav po volji. Kot posebne radovednice, smo skrivaj pakukale v vežo. Hotele smo najti kje kako nerednost — toda v resnici — povsod je bilo vse lepo. Na pragu so stali ob straneh lepi oleandri, v veži nismo opazile niti smetke. Kaj še, da bi jo kje prepredala pajčevina! Vse čisto, snažno!

Hiši nasproti je stal hlev. Tudi pred hlevom je vladal red. Povsod je bilo skrbno pometeno, gnoj je bil najlepše zložen in precej oddaljen od hiše za hlevom. Gnojnica se je zbirala po ceveh v gnojnično jamo — nobenega smradu ni bilo nikjer. Kar stale smo in občudovale lepi Rožni dom. Najrajši bi se tu udomacile. Gospodinjo, ki je ravnokar prihitela iz hiše, smo veselo pozdravile. Jaz pa sem ji segla v roko in jo pohvalila: „Kako lepo imate pri vas!“ Veselila jo je naša pohvala. Tudi očetu, ki je primahal izza hleva, ni bilo narobe. Domača hčerka pa nas je hitro obdarila z dišečimi nageljni, za katere je imela sama največ dela in skrbi.

Poslovile smo se od dragega Rožnega doma. Od daleč smo še zrlle nanj in zdel se nam je vedno lepši.

Mnogo hiš smo še došle in prešle. Nekje nam je bila zelo pogodu preprosta lesena kočica. Bila je vsa praznična, vsa v rožah. Okoli nje je bilo pometeno in snažno. Začudile smo se: Iz take preproste kajbice se da narediti tako prikupen domek — in z neznatnimi sredstvi.

Nekje pa nas je srečal strašen nered in umazanost pri hiši. Kar razgnusilo se nam je. K sreči niso imeli brvi čez gnojnico, drugače bi nas vseeno premotilo in bi jo mahnile prav mimo vrat grdega doma. Tako smo od daleč gledale na hišo. Okna so bila s pajčevinami zaprežena, stene zamazane, okrušene, šipe pobite, mesto rož so visele iz oken cunje in obrezki raznega sadja. Pred hišo je bilo tako zaraslo, da bi kmalu ne našle vhoda. Prag je bil podrt in umazan od kokoši. Gnoj je smrdačil ravno pred hišo, bil je ves razbrskan in razmetan. Po njem je mrgolelo muh in drugega mrčesa.

Bežale smo od tega bivališča ter ga nazvale z vso ogorčenostjo Umazani dom. K sreči so nas samo skozi okna skrivaj opazovali umazani obrazi — in prav so imeli, ker ne vem, kaj bi jim v hipni jezi zabrusile v obraz. Prav pogodu bi jim ne bilo!

Še marsikje in marsikaj smo na našem pohodu pokritizirale, pohvalile, pograjale, ter tako kramljaje zavile po drugi poti domov. Med potjo smo se spravile zopet nad Umazani dom in ga začele predelavati. Micika je z malimi stroški kar sama pobelila stene, ob robu je okna pobarvala zeleno. Nežika je vstavila pobite šipe, obrisala pajčevine iz oken, pobila pajke in očistila police. Do vrat smo izkopale ozko pot ter jo nasule z belim peskom. Prag smo podložile, poribale, vežo smo pomedle. Anica je brž nasadila na okna rož v lončkih. Na koncu hiše je izkopala gredico in nasejala kup cvetja v najlepših barvah. Gnoj smo hitro prestavile za hlev, gnojnico pa smo po jarku izpeljale daleč na polje. Pred hlevom smo še pometle in pograbile, pa smo — za sedaj seveda le z jezičkom — spremenile grdi dom v lep dom, vsaj malo podoben Rožnemu domu.

Uvidele smo, da ni treba zlata in bogastva, le pridnih rok, smisla za snago, redoljubnosti, malo iznajdljivosti — in slednja kmetiška mladenka si lahko napravi še tako preprost domek lep, mikaven — Rožni dom. Snažna, čista, v rože in zelenje odeta kmečka hiša se meri prav lahko z najlepšo palačo v mestu in jo celo prekaša.

„Ti nageljci, ta rožmarin,
ta okna, polna solnca,
ah, takih nima ves ta svet
pa pojdi tja do konca . . .“

Na večer smo se poslovile. Zadovoljne smo bile z lepim izletom. Mnogo pametnih smo uganile in ti, draga čitateljica, si gotovo že uganila moj posebni namen, ki sem ga hotela doseči z današnjim izprehodom . . .

○○○©○○○

JAVNA TAJNOST.

POROČA OPAZOVALEC.

(Nadaljevanje).

 inka je najrajši tam, kjer gre za lepe stvari; zato jo boš takoj dobil, da gre krasit dvorano, altarje, slavoloke. Ako hočeš izvedeti, kako si svoje delo opravil, vprašaj Minko — pri tej priči boš slišal: to je lepo, to je izborno, to ni za nič, to ne spada sem, proč s to podobo, na gnoj s tem vencem i. t. d. Seveda ne smeš misliti, da so te sodbe točne: na Minkino kritiko se ne smeš zanesti, kajti če graja, pretirava, če hvali, povečava.

Minka zna imenitno posnemati — odtod njen igralski talent —, je spretna že po naravi, ni se ji treba vaditi v rečeh, ki spretnost že vnaprej zahtevajo. Ako ni hodila samo v ljudsko šolo, se šteje k izobraženim in misli, da vse ve; zato

je v svojih sodbah napram manj inteligentnim ironična, rada smeši in se roga. Resnice ne zametava, vendar mora biti prepričana, da jo odobrava večina „izobražencev“; zato je v svojem naziranju tam, kjer je večina, kjer so „nobel ljudje“, in gorje, če ji rečeš, da ona ni nobel . . . Ker ne gre stvari na globoko in ji je zunanost, videz, vse, sprejema s čudovitim ponosom tvojo hvalo; če se ji pa vendar dozdeva, da hvale v polnem obsegu ne zasluži, si takoj pomaga, češ, bo že res, da sem hvalevredna. Javno mnenje ji je nad vse, zato se oblači po najnovejši modi.

Največja nesreča za Minko je, če se ne more omožiti: samo da se poročim, potem bo že kako šlo! V družbi, ki je za Minko srčna potreba — v samostan sangvink ne mika! — jo imajo radi. Sama skrbi ne pozna, zato zna s čudovito spretnostjo skrb preganjati še drugim. Za šale, dovtype, burke ni nikoli v zadregi. V njeni družbi mora biti smeh — če se nikdo ne smeje, ker ni vzroka, se smeje sama. A zabava ne sme biti enolična: smeh, petje, šala, ples, klavir — a vse se mora hitro menjati. Minka je pač čebelica, a v nepravem pomenu — leta od cveta do cveta, čeprav si nabere le malo medu!

Kakšna je Minka z ozirom na nrvnost?

Tu razločujemo dve vrsti Mink. Vzemimo prvo, kot jih je večina v življenju. O njej se lahko reče, da ni svetnica, a tudi ne zločinka. Saj smo videli, da ima Minka prav lepe lastnosti, ki so ji dane že po naravi. Svojo srečo išče v lepem; zanj je lepo: priroda, umetnost, knjiga, družabno, veselo življenje. Ali je vse to grešno? Nikakor. Vprašanje je le: kakšno stališče zavzame Minka napram vsemu lepemu z ozirom na vero in nrvnost? Ako Minka išče lepoto tam, kjer je lepota res lepota, to je na podlagi resničnega, potem bo tudi njeno življenje — življenje po veri. Kajti vera nudi mnogolično, pa resnično lepoto, katero občuduje tudi brezbožnik. Lepa cerkev, mogočna na zunaj, umetno poslikana na znotraj, lepo petje, veličastne procesije, lepota nebes — to nudi lepoto iskajoči Minki izdaten užitek. Ker je fino čuteča, bo pomagala siromaku, bo članica dobrodelnega društva, bo pomagala pri nrvstveno neoporečnih predstavah, če treba, bo dala zadnji dinar za zgradbo društvenega doma. Da bo Minka v teh mejah vztrajala, ji treba previdne kontrole, njeno nestalnost taktno upoštevaločega nadzorstva, pa naj bo to ali stalen izpovednik ali izkušena društvena predsednica.

Resne pomisleke pa vzbuja druga Minka.

To je ženska, ki je postavila svojo hišo na pesek. To je ženska, ki ostane vedno in v vsem na površju, katere ne izmodri nobena, še tako bridka izkušnja, ki ostane v svoji lahkomišelnosti nepoboljšljiva, ki išče v vsem le zabave in hoče živeti le v uživanju. To so ženske, ki se norčujejo iz sv. maše, ironizirajo pridigarja, stavijo procesije med politične manifestacije — ženske, ki so izgubile zadnji smisel za nadnaravnost in tiče do ust v posvetnosti. Taka Minka pozna le eno dobo človeškega življenja: brezskrbno pomlad . . . Kaj nam mari, kaj pride po smrti: živimo, živi se le enkrat, za nami pa pride — potop!

Če bi iz vsega, kar sem o sangviničnem temperamentu dozdej povedal, posnel glavno misel, ki naj bo Minki vodnica za življenje, bi rekel: uspešno življenje je zavisno od tega, da Minka ve, da je sangvinka in da vsled tega mora vedeti tudi to, da je učinek njenega dela le trenoten! Vzgoji pa se sangviničen temperament s trajnim samovzgojevanjem. Izkušnja uči, da sangvinka čednostno le takrat živi, ako stoji ali pod kontrolo ali pod pritiskom življenjskih razmer. Ako pa Minka ne ve, da je sangvinka, išče krivde neuspehov tam, kjer je ni, češ, nisem se resno potrudila, bila je le šala, ne pa resno hotenje.

(Dalje sledi).

NAŠA ORGANIZACIJA.

Ovitek „Vigred“ velja enkrat za celo leto. Na to opozarjamo nove naročnice, da se ne bodo čudile tej številki, ki je prišla brez zelene kocemajke. Ni to zgolj iz gmotnih razlogov, temuč tudi iz drugih nič manj praktičnih, toda saj smo o tem že govorili v 1. letniku št. 3—4 na tem mestu.

Opozarjamo ponovno na dr. Kniewaldovo knjigo „Katol. djevojkama“. Več ti pove inserat na ovitku „Vigredi“.

Misijonski tečaj z lepimi misijonskimi predavanji bi zaslužil večje udeležbe. Vemo, z dežele v tem hudem mrazu ni kazalo spravlati množic, v Ljubljani pa mnoge blage duše z najboljšo voljo niso utegnile — vsekako pa tečaj ne bo ostal brez pomena in bo našel v našem vernem ljudstvu, zlasti v katol. organizacijah — gotovo pri Orlicah ne na zadnjem mestu — živahen odmev. Sejmo in zalivajmo — Bog bo dal rasti!

Predpust je tu. Vabimo vse krožke in nujno želimo to-le: Če boste kje priredile kak

družaben sestanek, čajev večer ali kaj podobnega, naj bo vsa prireditev brezpogojno brezalkoholna! Katera ni s tem zadovoljna, naj izostane! Lepa pesem, nedolžen smeh, šaljiva beseda in smešen prizor naj nadomestuje draženje živcev potom alkohola! — V ostalem mislimo, da bi se smatrale po pravici razžaljene, če bi vam centrala še polagala na srce in vas pozivala, naj bo vsako predpustno norenje globoko pod vašo častjo. Orlice ste in kaj se to pravi, vam ni neznano. — Morda bo skoraj prišel čas, ko bodo Orlice v celoti in vsaka posebej najdosledneje odklanjale vsako sodelovanje in udeležbo pri karšnikholi prireditvah drugih organizacij, ki so združene s točenjem alkoholnih pijač — — — Sestre, kaj pravite k temu?

Predavanj 3. zvezek bo izšel še februarja. Obsegal bo štiri nova predavanja, ki bodo ob enem učna snov za letošnje organizatorične tekme.

•••••

OD SRCA DO SRCA. (POMENKI Z GOSPO MARJO).

Tihni gozdovi in skrivnostni gaji. Da ustrežem vašim radovednosti: Melanholija in hrepenene sta znak mladosti. Nujno se porajata v vsakem mladem človeku v tej ali oni obliki. In mladost brez zastrihtih sanj in rahlih žalosti in nemirnih čakanj bi bila komaj lepa. Ni pa to problem, kakor vedve mislita, da bi si človek z njimi belil glavo. Raditega mirno zaspita in včasih smeta biti tudi malo žalostni ker vem, da vama ugaja, in da sta celo svojih žalosti veselili. Saj je deklica vedno na them vesela, če jo označijo za melanholično. Le priznata, da je res tako. Kolikokrat ptička žalostno zapoje pa je vendar vsa prosta — in se gotovo ne udaja praznim žalostim. Melanholija je kot pesem, ki jo prisluškujem v sebi; ko se izpoje, se nagnem iz nje (slišala sem nekaj lepega) in grem k delu. Nikjer mi ne sme škodovati. — O sentimentalnosti ne bom govorila, ker vem, da jo poznata in da se vama zdi brezplodna neumnost in kaprica deklet, ki nočejo delati in bi bile rade zanimive.

Sorodnih src, kot pravita, bosta pa že našli. — Pošlušajta sebe in druge in veseli bodita!

Tiha solza. Seveda sem vesela, da si mi odprla svojo kamrico, kot praviš. Mati nikdar ne umrje v človeku, tudi če je telesno umrla. Živis z njo, ker ona živi s teboj. — K Bogu molimo tudi če ne govorimo, le da smo svi majhni pri njem, in taki ostanemo. Lažje boš molila, če ne boš mislila toliko, kaj boš povedala, temveč komu boš govorila. Ali bi bila raztresena, ce bi govorila človeku, ki je z vso ljubeznijo zaživel v tebi? Misli na osebnega Boga in vse lažje ti bo. — Ljudje nam ne mo-

rejo ničesar vzeti. Smo, kar smo v naši notranjosti. Veselje je božja lučka, ki nam je ne morejo ugasniti. Le da je to veselje čisto — ne preglasno. Pridi še! Rada te bom poslušala.

Cencijana. Otročičke imam rada in Cencijano tudi. Le še vso rajše bi jo imela, če bi bila poslala tisto pismo, ki bi mi bilo gotovo pokazalo pot v paradiz. Jaz pa vem, da naša osemnajstletna Cencijana ni izgubila dušice in paradisa kot pravi. Le kaj je bilo ono, kar je stopilo k tebi in ti siloma zaprlo oči, da ne vidiš stezice. Samo vidiš je ne... Vse je v tebi, vse čaka nate, da se boš uzrla vso lepšo za nočjo. Iskali bova, ko mi pošlješ ono pismo, ki je že popisano na štirih straneh — — — dotlej bom mislila nate — — —

Aloja. Zaslutila si se. Iz kaosa življenj, ki so se razbolela v tebi, bi se hotela pognati iz sebe nad vsa ta življenja. In tedaj šele boš tudi začela živeti svoje lastno življenje, za katero je v tebi sil več kot jih slutiš. Glej, vsak človek ne more živeti nad seboj, večina ostane zapletena v dneve, ki se ovijajo krog njih: Trenutek jim ugasne v trenutku, da nikdar ne uzrejo, kar si v sebi uzrla ti. Preidiva tvoje misli korak za korakom: „V društvu ne najdem idealov, dostikrat niti hrepenenja po njih“ — tako praviš. Rada verjamem. Če si duševno krepkejša od drugih (in to si), jim ti pokaži lepoto, ki jih gotovo čakajo — dasiravno ne vedo, kaj hočejo. Ne misli na „društvo“ (preveč organizacijsko smo začeli živeti), misli, da so pred teboj dekleta, ki niso še nikdar zrla globoko vase, ki še niso začutila potrebe, da bi se razpletla v svoji notranjosti, ki enostavno ne vedo, da

so za vsem, kar vidimo, še drugačna življenja. Daj jim slutenj in odrešila se bodo. In s takim življenjem boš prižgala sebi najglobljih jasnosti...

Zato pa moraš sama postati enotnejša. Vprašaj se odločno, kaj hočeš začeti s svojim življenjem. Če v duši moza ne najdeš doma zase, če tvoje „hrepenenje išče poti drugam“ in ti je pretesno v njem, vprašaj se, kam bi hotela. Vendar temu nejasnemu teženju ne smeš iskati odpočitka v igrakanju. Globlje kot moza raniš lastno dušo, se utrujaš in zabrisuješ sled vase. Kolikokrat smo dobri in prijazni le radi nas samih! Išcemo poti v srca s toploto svojih besed, da potem odidemo dalje in pustimo sled za seboj, ki je bridka. Izmeri se! Postavi pred svoja dejanja svoj nepreklicni „zakaj“. Odgovori mu — saj znaš biti odkrita. Posveti v svojo dobroto, očisti jo.

Dovoli še eno misel: Zdi se mi, da v moza ne zres prav, da ne iščeš v njem tega, kar bi morala. Ni, da bi ti bil dober samo; ni, da bi v njem umirila želje svoje, da bi ti podaril dom: tvoja in njegova duša sta tista velika večnostna enota, ki izžareva iz dveh duš, ki sta se uzrli v veliki slutnji smrti in večnosti in si to slutnjo prikazujeta vedno jasnejšo, da ne ugasne v noč... In ni enota: mož-žena le sladko čuvstvo, ki se je prižgalo v kdove kako temnih globinah — in ugasne. Je več, je vse več... In tega morda ti še nisi videla v sebi. Da bi sebe doživela prav do dna — bi želela zate. Videla si že veliko, poglej še globlje.

Tvoj spomin z Adrije me je iskreno oveselil. Aii boš še prišla? Vesela te bom.

Cvetna draga. Tvoje ime je vendar zelo lepo — v njem živi veiki del tvojega življenja. Seveda naj ostane. Kmetško dekle mora imeti kmetško ime! Tako odločuješ sama. In tako je prav.

Kako žalostna je tvoja zgodba! Ne pasti dekleta, ki se je uklonilo umazani želji podlega človeka. Ostani z njo, živi z njo. Ne čuvaj je telesno — ne očitaj si, da si bila morda ti kriva, ker nisi bila z njo — tega vendar ne moreš vedno: tvoja duhovna skrb zanjo jo more rešiti. Globlje jo pritegni k sebi — nikakor je ne smeš pustiti same sedaj. Daj ji vso svojo dobroto, da bo v njej začutila, da ji hočeš dobro. Odpusti ji — ne pokaži ji nikjer, da jo zaničuješ. Tako neskončno uboga je. — Če ostaneš ž njo, te bo globlje vzljubila in se ti vsa zaupala. Glej, saj ni, da bi živi le z dobrimi, slabe bi pa pahnili od sebe. In končno smo vsi lahko slabi. Zato ne hodi proč in pomagaj ji. Morda je to tvoja največja življenska naloga, katero moraš izvršiti. In izpolnila ti bo veliko praznin tvojega življenja. Zaupaj in vsa dobra bodi!

Mala Samaritanka. Kako lepo pot si našla. Pa nič ne maraj, če je žep tako suh — srce tvoje je vedno bogato. In najlepši dar je beseda. V mieno skrivnostno časo naliješ najsvetle še iz svojega srca. Nosi to čašo mimo ljudi, da se bodo oddahnili ob njej... Misli na tiste veleženice, ob katerih nihče ne obstane, da bi pokramljal z njimi. Stopi k njim in jih vprašaj in

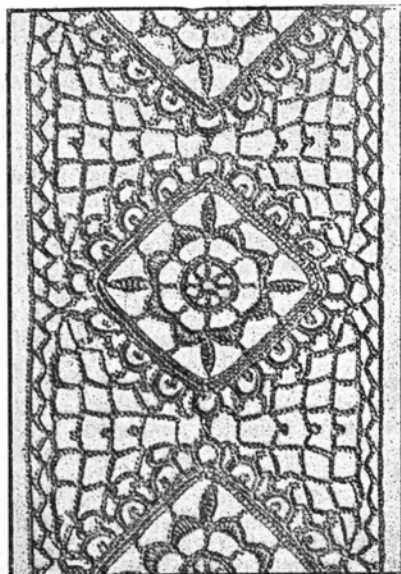
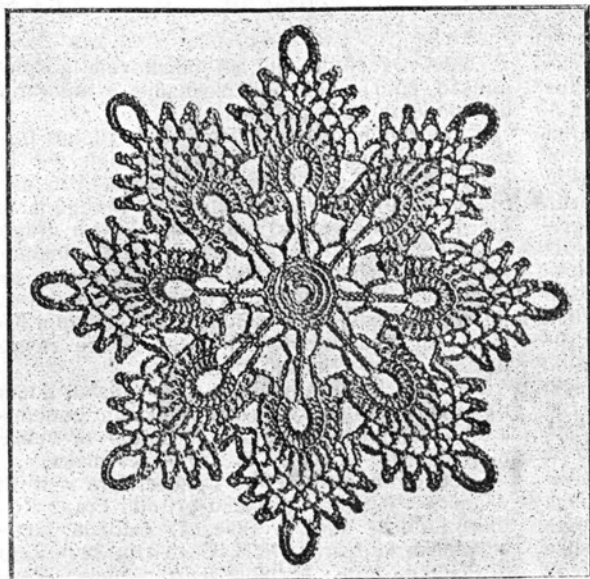
jim pripoveduj svetlo in veselo, da jim bo toplo in bodo za hip pozabile, da so prišle že k svojem grobu... Zajmi jim življenja iz sebe, da jim bo lažje za hip ob tebi, da bodo govorile kot prijateljici iz mladosti. Glej, ko je tako malo ljudi, ki mislijo na starčke in ženice... V svoji moči pozabimo nanje. Poišči jih, saj si iznajdljiva. In vse lepo tebi!

Bela meglica. Kar hitro bova odpodili tvojo bojazen in meglica bo vsa svetla zpolzela čez nebo. Bojiš se, da bi ne mogla „spremljati moza toliko večjega od sebe po poti življenja“ — in da bo ostal „sam z menoj: brez svojih daljnih tajnih zvezd“. Glej: mož ni vzljubil v tebi razuma, ni analiziral tvoje miselnosti, tvoje izobrazbe, ni seštel, koliko knjig si prečitala, preden je uzrl sam v sebi, da te ima rad. Vzljubil je ženo, ki je v tebi, ki mu je tista velika nujna skrivnost, od katere bo živel — ne v svojem intelektu — temveč v tisti temeljni, najgloblji plasti svoje duše, kjer je pravzaprav sele on sam v svoji metafizični bistvenosti. Tam živi s teboj in tam sam ne more živeti brez tebe. Ali moreš vedeti, zakaj te je sprejel v svoje najintimnejše življenje? Ali more žena kdaj videti, kako živi v možu? In ta skrivnost mora ostati skrivnost, ker tvori temelj razmerja moža-žena.

Če te je vzljubil, je v sebi doživel oni celotni vzrok, da si postala nujna njegovemu življenju. In to naj pove vse. Česa se bojiš? Da mu ne boš mogla pomagati reševati takih ali takih problemov? Reševala jih bosta skupno — tiste najgloblje, najtežje — z življenjem. Žena hodi z možem zelo tino a zato zelo globoko. Ne boj se: v tebi je življenje polno utrinkov — in lahko bo prižgalo lucke... *

Svoje pravo ime lahko ohraniš zase. Nisem prav nič radovedna. Drugo vprašanje ti morda razreši odgovor Jelki.

Jelka. Glej, glej, da te je „Vihrava Minka“ v zadnji „Vigredi“ potresla za ušesca. „Jelka je površna, silno radovedna, pretirava, lahkomiselnost je njena glavna napaka...“ Tvoj odgovor je krepak: Zdaj veš — in na delo! „Zaprta boš okno do srca. — Naj kima starka zima, Jelka se ji bo smejala na zapečku“. Tako je prav! — Tvoja ocena „Vigilij“ je deloma pravilna. Ali ni včasih še lepše, da ne vemo, kje zvoni; da zazvoni vsa daljina, zaslutena sredi naših domotožij in bolesti in se sklonimo in poslušamo? Temeljna misel, ki veže vse pesmi „Vigilij“ — mislim — je tale: Mož zagleda v ženi-sestri svoje lastno življenje — iz dna svojega človeka — v nezabrisani obliki, v jasnosti, kakršnega bi videl sele iz svoje smrti — iz večnosti, a ga vidi iz nje že sedaj... Zato ima smrt — njene oči, in zato je žalosten, če ga smrt ne gleda z dragimi očmi, ker mu tedaj ugasne slika njega samega v luči onostranja, ki mu je kot veliko razodetje; to mu sveti iz nje. In od tod njegovo iskanje in bojazen in skrb, v kateri živi v njej in zaslutl v sebi najtišji dih njene in svoje duše. Na tej temeljni misli, boš morda več slišala.

- 1 v. st. v 1 ver. p., 2 ver. p., 1 m. st. v 3. ver. p., 3 ver. p.; od * ponovi 7 krat in vsak naslednji zob prikvačakaj k prejšnjemu pri 2. v. st. odtrgaj!
6. vrsta: začni pri ver. p. med 5. in 6. v. st., * 1 m. st., 2 ver. p., 1 v. st. v naslednjo luknjico, 2 ver. p., 1 v. st. v " " , 2 ver. p., 1 v. st. v " " , 2 ver. p., 1 v. st. v " " , 2 ver. p., 1 v. st. v trojni v. st., 2 ver. p. 1 v. st. v " v. st., 2 ver. p. 1 v. st. v naslednjo luknjico, 2 ver. p., 1 v. st. v " " , 2 ver. p., 1 v. st. v " " , 2 ver. p., 1 v. st. v " " , 2 ver. p., 1 v. st. v " " , 5 ver. p., od * ponovi 7 krat; zaključi vrsto z 1 pol. m. st.;
7. vrsta: 4 pol. m. st., * 1 m. st. v luknjico, 5 ver. p., 1 pol. m. st. nazaj v 4. ver. p., 1 ver. p., 1 m. st. v luknjico, 5 ver. p., pol. m. st. nazaj v 4 ver. p., 1 ver. p., 1 m. st. v luknjico, 5 ver. p., 1 pol. m. st.

m. st. nazaj v 4. ver. p., 1 ver. p., 1 m. st. v luknjico, 5 ver. p., 1 pol. m. st. nazaj v 4. ver. p., 1 ver. p., 1 m. st. v luknjico, 11 ver. p., 1 pol. m. st. v sredo prejšnjega roglička, čez prvih 8 ver. p. 11 m. st., 1 m. st. v 9. ver. p., 1 m. st. v 10. ver. p., 1 ver. p., 1 m. st., v luknjico, 5 ver. p., 1 pol. m. st. nazaj v 4. ver. p., 1 ver. p., 1 m. st. v luknjico, 5 ver. p., 1 pol. m. st. nazaj v 4. ver. p., 1 ver. p., 1 m. st., v luknjico, 5 ver. p., 1 pol. m. st. nazaj v 4. ver. p., 1 ver. p., 1 m. st., v luknjico, 5 ver. p., 1 m. st. v 5 ver. p. prejšnje vrste, 5 ver. p., od * ponovi 7 krat, zaključi z 1 pol. m. st.;

Razlaga kratic.

ver. p. = verižna petlja,
 pol. m. st. = polovični mali stebriček,
 m. st. = mali stebriček, (mala šibična p.)
 v. st. = veliki stebriček, (velika šibična p.)
 dv. v. st. = dvojni veliki stebriček,
 tr. v. st. = trojni veliki stebriček.

